

A POLITICAL CAPITAL ÉS A SZÁZADVÉG ALAPÍTVÁNY A NÉPSZAVAZÁS INTÉZMÉNYÉNEK ÚJRAGONDOLÁSÁT KEZDEMÉNYEZI

Sajtóközlemény
2008. március 11.

A népszavazás olyan legitim alkotmányos-demokratikus eszköz, amelynek alkalmazása számos problémára világított rá az elmúlt években. A Political Capital Institute és a Századvég Alapítvány érzékelve ezeket az ellentmondásokat, javaslatot tesz a népszavazás intézményének, valamint politikai használatának újragondolására és újraszabályozására. Közös megfogalmazott nyilatkozatunk egyfelől a politikai osztály szerepfelfogásából következő problémákat rögzíti (*a népszavazás intézményének újragondolása*), másfelől a meglévő alkotmányos keretek megváltoztatását nem érintő jogszabályi javaslatokkal él (*a népszavazás intézményének újraszabályozása*), hitet téve amellett, hogy olyan megoldásra van szükség, amely a jelenlegi alkotmányos kereteken belül a politikusok aktív szerepvállalásával közelíti a kérdés rendezése felé.

A közös nyilatkozat indoka, tárgya és célja

Mi azt látjuk, hogy az eddigi tapasztalatok fényében fennáll a veszélye annak, hogy a népszavazási kezdeményezések a pártok kampányeszközeivé válnak, vagyis a rövidtávú, haszonmaximalizáló politikai logikának alárendelten érvényesülhetnek. Másfelől azt látjuk, hogy mára a demokratikus politikai versengés végtelenségig vitt zérus összegű játszává egyszerűsödött, amelynek beláthatatlanok a következményei, elsősorban a gazdasági és társadalmi életre nézve. Ezért a Political Capital Institute és a Századvég Alapítvány közös kezdeményezik a népszavazás intézményének újragondolását, az erről szóló szakértői-társadalmi párbeszéd megindítását.

Közösen megfogalmazott nyilatkozatunk egyfelől a politikai osztály szerepfelfogásából következő problémákat rögzíti (*a népszavazás intézményének újragondolása*), másfelől a meglévő alkotmányos keretek megváltoztatását nem érintő jogszabályi javaslatokkal él (*a népszavazás intézményének újraszabályozása*).

Mivel a probléma jellegét elsősorban politikai természetűnek gondoljuk – a jogi keretek újragondolását célzó javaslataink is a politikai aktorok szerepfelfogásából eredő ellentmondások regisztrálásából származnak –, ezért szeretnénk azt is nyilvánvalóvá tenni, hogy szerepünkben adódóan mi csak problémákat vethetünk fel, megoldási javaslatokat fogalmazhatunk meg, de a kérdés megoldása, vagyis a cselekvés lehetősége a politikusok kezében van.

A népszavazás intézményének újragondolása – a politikai aktorok szerepfelfogásából eredő problémák

A népszavazási kezdeményezés legitim alkotmányos-demokratikus eszköz, aki ennek a jelentőségét akarja relativizálni, vagy elbogatellizálni, az a demokratikus politikai rend normatív erejét gyengíti.

A népszavazási kezdeményezés legitim alkotmányos-demokratikus eszköz, aki viszont a politikai cselekvés egyetlen mentsvárát látja ebben, az a parlamentáris demokrácia erejét gyengíti.

A népszavazási kezdeményezés legitim alkotmányos-demokratikus eszköz, amely elfogadott kontroll-eszköze a jelenlegi alkotmányos kereteken belül a kormányzati cselekvésnek, kifejezésre juttatva a demokratikus politikának azt az eszméjét, hogy a kormányzás demokratikus felhatalmazáson kell, hogy nyugodjon.

A népszavazási kezdeményezés legitim alkotmányos-demokratikus eszköz, amely azonban még akkor is, ha az alkotmány passzusai megengedik, nem elsősorban a kormány és a pártok, hanem a pártokon kívüli civil társadalom számára „fenntartott” jogintézmény. A népszavazás intézményének fennállása

óta civil aktorok által kezdeményezett és önállóan végigvitt érvényes és eredményes népszavazásra viszont még nem került sor.

A népszavazási kezdeményezés legitim alkotmányos-demokratikus eszköz, de nem megengedhető, hogy politikai játszmák tétjévé és terepévé válva az alkotmányos intézmények kiüresedésének és lejáratódásának (Alkotmánybíróság, OVB) a veszélye álljon fenn.

A népszavazási kezdeményezés legitim alkotmányos-demokratikus eszköz, de a politika nem a háború folytatása más eszközökkel, egy demokratikus politikai kultúrában az egymással versengő politikai szereplőknek keresniük kell legalább a szakmai és társadalmi párbeszéd lehetőségét.

A népszavazás intézményének újraszabályozása – jogi természetű javaslatok az alkotmányos kereteken belül

1. Az országos ügydöntő népszavazás érvényességi küszöbével kapcsolatban helyre kell állítani a többségi elvet. Az országos ügydöntő népszavazás akkor legyen érvényes, ha a szavazásra jogosult állampolgárok több mint fele részt vesz a népszavazáson. A lokális civil kezdeményezések erősítése érdekében ugyanakkor a helyi népszavazásra indokolt alkalmazni a jelenlegi országos referendumra vonatkozó szabályozást. A helyi népszavazás tehát legyen érvényes akkor, ha a szavazásra jogosultak több mint egynegyede a megfogalmazott kérdésre azonos választ adott.

2. A népszavazás mindennemű költségét az államnak kell állnia. Azaz, az állam alapvető kötelezettsége, hogy minden releváns információ (érvek-ellenérvek) megjelenését biztosítsa. A népszavazással kapcsolatos költségekkel a kezdeményező szervezet, valamint az állami támogatásban részesülő pártok és a kormány kötelesek a nyilvánosság előtt elszámolni. Az aláírásgyűjtés megkezdésének időpontjától a népszavazás napjáig terjedő időszakra vonatkozóan a felsorolt szervezetek – az ÁSZ ellenőrzése mellett – honlapjukon tegyék közzé elszámolásukat. Az elszámolás érinti a fizetett hirdetéseket, szóróanyagokat, rendezvényeket, valamint a kampánnyal kapcsolatos szervezeti kiadásokat (kampányszervezés, fizetett kampánymunkatársak bére) – mindent, ami az itt meghatározott időszakban megjelenik és történik.

3. Le kell rövidíteni a népszavazási kezdeményezés benyújtása és a népszavazás megtartása közötti időszakot. Erre lehetőséget kínál egyes ésszerűtlenül hosszú határidők megváltoztatása. Ideális esetben a jogszabályoknak megfelelő népszavazási kezdeményezés fél éven, háromnegyed éven belül a szavazók elé kell, hogy jusson.

4. A népszavazási folyamat felgyorsítása érdekében tehermentesíteni kell az OVB-t a nyilvánvalóan komolytalan kezdeményezések elbírálása alól. Ez nem tiltást vagy törvényi szűkítést kell, hogy jelentsen, hanem kaució bevezetését, amelyet minden olyan kezdeményező visszakap, amelynek, vagy akinek népszavazási kezdeményezésével kapcsolatban az OVB hitelesítette az aláírásgyűjtő íveket. A kaució kérdésenként értendő.

5. Egyértelművé kell tenni a kapcsolatot a sikeres népszavazási eredmény és az arról szóló parlamenti döntés között. A Parlamentnek a népszavazás eredményéről néhány, maximum három hónapon belül törvényt kell alkotnia, tartalmi változtatások nélkül.

6. Az eredményes és sikeres népszavazás esetén öt évben kell meghatározni azt az időintervallumot, amely után a népszavazásból eredeztethető parlamenti döntés a jövőre vonatkozóan már nem érvényes.